

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปี พ.ศ. 2541–2545 เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย การเมือง สังคม และเทคโนโลยีมากมายทั้งในระดับโลกและในประเทศไทย ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร ระบบการบริหาร ระเบียบวิธีปฏิบัติ สำหรับ ประเทศไทยรัฐบาลก็มีนโยบายปฏิรูปการเมือง ปฏิรูประบบราชการ ทำให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต้องปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสถาบันวิชาชีพบัญชีก็ได้ปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีของไทยและแม่บทการบัญชี เมื่อ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ให้นักบัญชี ผู้สอบบัญชีและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีได้ถือเป็นบรรทัดฐานและแนวทางในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐาน มีความเป็นสากลและสนองตอบต่อสภาพแวดล้อมและการพัฒนาทางธุรกิจของประเทศและของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 10)

ทางด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาของชาติ เป็นผู้กำกับดูแลสถาบันการศึกษา ซึ่งได้มีการปฏิรูปการศึกษาเช่นกัน โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง พ.ศ. 2545) ได้ปฏิรูประบบการศึกษาดังแต่ขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา และกำหนดให้สถานศึกษาทุกสังกัดใช้หลักสูตรใหม่ในปีการศึกษา 2546

สถาบันการศึกษาทางการบัญชีในประเทศไทยที่เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อการบัญชี อาจแบ่งเป็น 2 ระดับคือ

1. ระดับมัธยมศึกษาสายอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความชำนาญในหลักการบัญชีและวิธีปฏิบัติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานด้านบัญชีภาครัฐและเอกชน
2. ระดับอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งสามารถประกอบวิชาชีพทางการบัญชี และมีคุณสมบัติเบื้องต้นที่จะขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นหน่วยงานของรัฐสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาในทุกระดับ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยได้ปรับปรุง

หลักสูตรทั้งในระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในการปรับปรุงหลักสูตรนี้สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ต้องถือปฏิบัติตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นไป

การศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ซึ่งศึกษาด้านการบริหาร การตลาด การบัญชี ในสาขาการบัญชีตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 2540 เดิมคือ วิชาการบัญชีทรัพย์สิน เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรเป็น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ. 2546 จึงเปลี่ยนเป็นวิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ซึ่งได้ปรับปรุงเนื้อหาการสอนในรายวิชาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการบัญชี โดยต้องศึกษา และปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีตามมาตรฐานการบัญชี ซึ่งได้ปรับปรุงมาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 แล้ว เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรแล้วผู้สอนจะต้องปรับปรุงการสอน วิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ให้มี เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร ปวส. พ.ศ. 2546

เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษา เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และปรับปรุง พ.ศ. 2545 จึงมีการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ. 2545 และกำหนดให้ใช้ ปฏิบัติในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ทั้งนี้ ทำให้ตำราเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอนที่มีเนื้อหา ตามหลักสูตรใหม่ไม่สามารถตอบสนองได้ทัน ผู้สอนที่ยังใช้ตำราเล่มเดิมสอนวิชาการบัญชีชั้น กลาง 1 มีเนื้อหาที่สอนแตกต่างไปจากหลักสูตรใหม่ ผู้ศึกษาจึงต้องการทราบว่าผู้สอน วิชาการ บัญชีชั้นกลาง 1 ได้สอนเนื้อหาให้แตกต่างไปจากหลักสูตรหรือไม่ จึงเป็นที่มาของแรงจูงใจในการ ศึกษาครั้งนี้ คือ

1. ผู้สอนวิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ได้ปรับเนื้อหาการสอนตามหลักสูตร ปวส. 2546 หรือไม่
2. ผู้สอน ได้ปรับเนื้อหาการสอนตามมาตรฐานการบัญชีไทย พ.ศ. 2542 แล้วหรือไม่
3. ผู้สอนได้ใช้ตำรา หรือเอกสารการสอนวิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ที่มีการปรับปรุงตาม หลักสูตร ปวส. 2546 หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเปลี่ยนหลักสูตร เป็น ปวส. 2546 และ กำหนดให้สถานศึกษาใช้หลักสูตรใหม่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ทำให้ผู้สอนวิชาการบัญชี ชั้นกลาง 1 ไม่มีตำรา ที่ใช้สอนให้ตรงกับหลักสูตรใหม่ ผู้ศึกษาจึงต้องการทราบว่าผู้สอนที่ใช้ตำรา

ที่ใช้สอนในหลักสูตรเดิมมีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่อย่างไร นอกจากนี้ยังศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้สอนไม่ปรับเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากระยะเวลาที่จบการศึกษามานาน หรือระดับการศึกษาหรืออายุของผู้สอนอาจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องเข้ากับหลักสูตรใหม่

ดังนั้นการศึกษาคครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสอน วิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ของสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ซึ่งการสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจผลกระทบเกี่ยวกับความสอดคล้องของเนื้อหาการสอนปัจจุบันกับหลักสูตร ปวส. 2546 รวมทั้งแนวทางการสอน และการใช้ตำรา ของผู้สอน และยังได้สำรวจความคิดเห็นของผู้สอนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่

2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สอนที่มีอิทธิพลต่อการปรับหรือไม่ปรับการสอน วิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ปวส. 2546 ซึ่งมีปัจจัย 3 ปัจจัย คือ

- 2.1 ระยะเวลาหลังจากที่ผู้สอนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

- 2.2 ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้สอน

- 2.3 อายุของผู้สอน

สมมติฐานการศึกษา

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปรับปรุงหลักสูตร ปวส. 2546 ใน วิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ซึ่งกำหนดให้เนื้อหารายวิชาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีซึ่งได้ปรับปรุงตั้งแต่ พ.ศ. 2542 โดยผู้สอนจะต้องปรับเนื้อหาการสอนตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 นั้น ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้สอนมาก การทดสอบสมมติฐานจึงเป็นการศึกษาเพิ่มเติมจากการสำรวจ (Survey) ของผู้ศึกษา ซึ่งจะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผู้สอนที่ไม่ปรับการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่

การศึกษาในระดับปริญญาตรีผู้ศึกษาจะได้ศึกษาในมาตรฐานการบัญชีมามากพอควรสามารถนำไปปฏิบัติเพื่องานอาชีพได้ดี ผู้สอนที่จบการศึกษามาระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี (นับจากปัจจุบัน ปี 2547) เป็นช่วงที่มีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่แล้ว ซึ่งใช้เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2542 ดังนั้น ผู้สอนที่จบการศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าว จึงมีการเรียนรู้ในมาตรฐานฉบับใหม่ สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้สอนได้ทันที ในขณะที่ผู้สอนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นานกว่า 5 ปี จะมีความรู้ในมาตรฐานฉบับเดิม ฉะนั้นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมาไม่เกิน

5 ปี จะสามารถนำความรู้มาปรับการสอนวิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ให้สอดคล้องกันกับหลักสูตรใหม่ ได้มากกว่าผู้สอนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมานานกว่า 5 ปี จึงเป็นที่มาของสมมติฐาน ดังนี้

Hr₁: ช่วงระยะเวลาหลังจบปริญญาตรีของผู้สอน จะมีอิทธิพลต่อการปรับการเรียนการสอน ตามหลักสูตร ปวส. 2546

ปัจจุบันผู้สอนจำนวนมาก มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทำให้ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ผู้สอนที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหลายคน มีโอกาสศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ได้ความรู้เพิ่ม เพิ่มคุณวุฒิ ได้ศึกษาในมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ จึงสามารถนำความรู้จากการศึกษามาปรับการสอนรายวิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ได้มากกว่าผู้สอนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จึงเป็นที่มาของสมมติฐาน ดังนี้

Hr₂: ระดับการศึกษาของผู้สอน มีอิทธิพลต่อการสอนตามหลักสูตร ปวส. 2546

เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา ผู้สอนรุ่นเก่า หรืออายุมาก ๆ มักไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ชอบที่จะต้องปรับเปลี่ยน ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงการสอน วิธีการสอน ซึ่งการปฏิรูปการศึกษา ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนทุกกระบวนการ เริ่มจากการปรับปรุงหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรเป็นผู้พัฒนา ต้องเปลี่ยนตัวเอง ไม่ยึดติดกับอดีต ควรออกจากกรอบเดิม ๆ เปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน (รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย, 2545, หน้า 1-3) อาจเนื่องจาก

1. เมื่อสูงวัยร่างกายจะเสื่อมถอยลง และความเชื่องช้ามีมากขึ้น (ชุมศักดิ์ พงษ์พานิช, 2546, หน้า 64)

2. เมื่อสูงวัยสุขภาพร่างกายที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ ระบบความจำสมองไม่ดีเหมือนเดิม จึงไม่สนใจที่จะรับรู้สิ่งใหม่ ๆ (สาทิส อินทรกำแหง, 2545, หน้า 12)

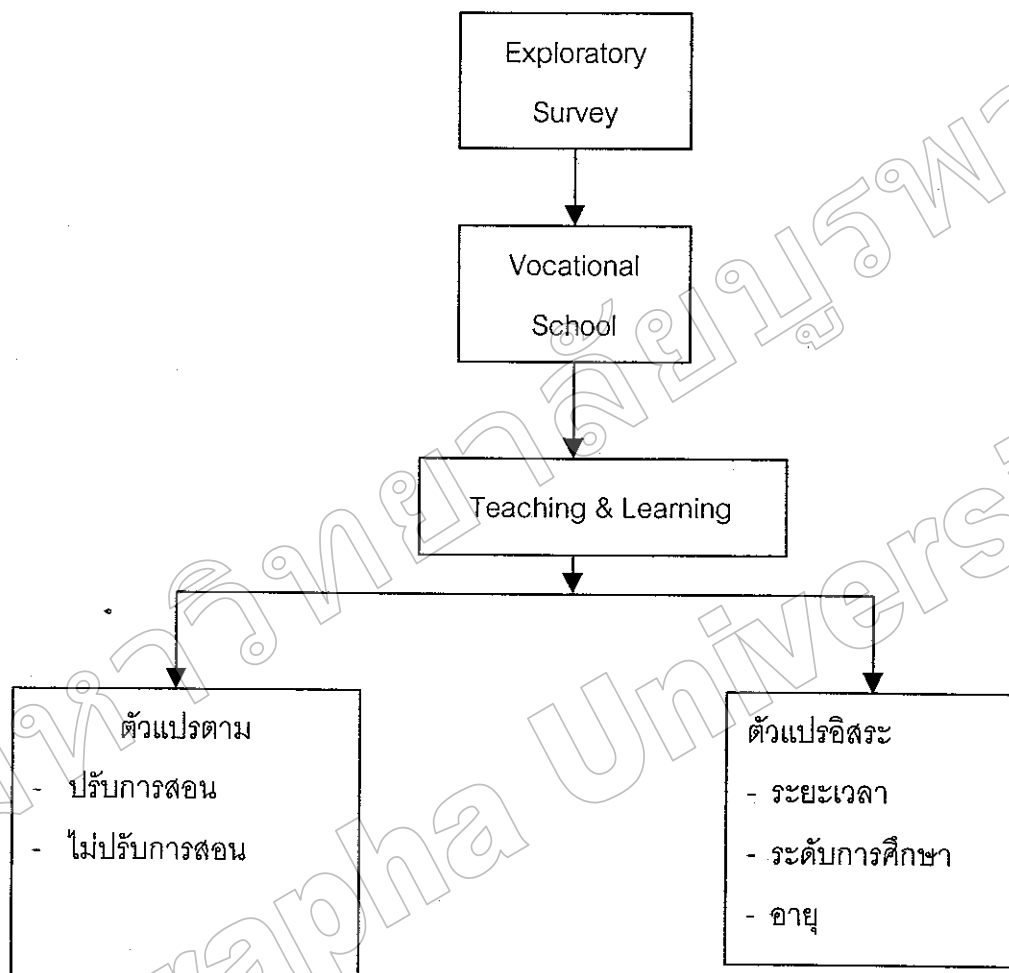
ซึ่งต่างจากผู้สอนที่มีอายุน้อยอยู่ในวัยหนุ่มสาว ชอบที่จะศึกษาค้นคว้า อยากรู้อยากเห็น อยากรับรู้สิ่งใหม่ ทนการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นผู้สอนที่มีอายุน้อยจึงมีการปรับปรุงการสอนมากกว่าผู้สูงอายุ จึงเป็นที่มาของสมมติฐาน คือ

Hr₃: อายุผู้สอน จะมีอิทธิพลต่อการปรับการสอนตามหลักสูตร ปวส. 2546

ขอบเขตการศึกษา

ผู้ศึกษาได้สำรวจสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ที่เปิดสอนประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) แถบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก 5 จังหวัดมีจำนวนทั้งสิ้น 35 แห่ง และที่เปิด

สอนในระดับปวส. มีจำนวน 24 แห่ง แต่มีสถานศึกษา 1 แห่งที่ยังไม่มีการสอนตามหลักสูตร ปวส. 2546 จึงศึกษาจากสถานศึกษาที่ปรับหลักสูตรแล้วจำนวน 23 แห่ง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำผลการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในการหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยการจัดทำคู่มือ เอกสารประกอบการสอนวิชาการบัญชีชั้นกลาง 1 ที่บรรจุเนื้อหาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีของไทย และหลักสูตร ปวส. 2546 ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ผู้สอน ในสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษา ใช้เป็นคู่มือในการสอน
2. เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้สอนพัฒนาตนเองในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ของรายวิชาที่สอน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันโลกทันเหตุการณ์อยู่เสมอ

นิยามศัพท์

1. การสอน หมายถึง เนื้อหาการสอนในวิชาการบัญชีชั้นกลาง 1
2. ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
3. ผู้สอน หมายถึง ครู อาจารย์ ผู้สอนวิชาการบัญชีชั้นสูง 1 ในระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูงปีการศึกษา 2546 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
4. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียน วิทยาลัย ของรัฐและเอกชน ที่มีอำนาจหรือ
วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา
5. ปวส. หมายถึง การศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
6. สอศ. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
7. สช. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
8. พ.ร.บ. การบัญชี หมายถึง พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543
9. พ.ร.บ. การศึกษา หมายถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุง
พ.ศ. 2545